

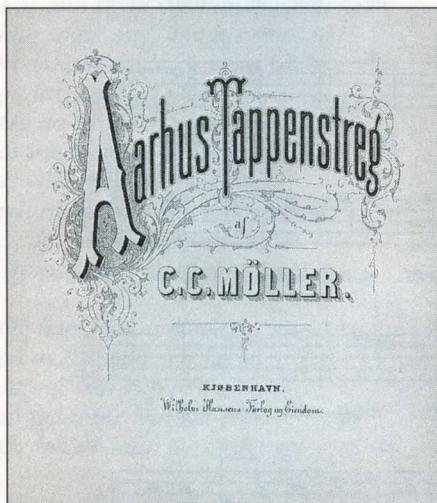
Dansens og musikkens rødder 14

Århus Tappenstreg

af Per Sørensen

Inspireret af det kommende landsstævne i Århus må det være oplagt at fortælle om "den århusianske nationalmelodi", som de fleste kender under navnet Århus Tappenstreg. Den rigtige historie om tappenstregen er nemlig meget anderledes end det, de fleste går og tror.

Hvis vi starter med at se på tappenstregen som dansemelodi, har den nogle steder været brugt til march, dog i et langsommere tempo end det, vi kender i dag. Omkring 1860 - 70 er man begyndt at bruge melodien til polka. Efter ganske kort tid var det dog så hurtigt et tempo, at den nærmest blev til en galop. Den har været kendt og benyttet som galop overalt i Danmark, og det er sjældent at finde spillemandsbøger, der er nedskrevet efter 1870, der ikke har den med. I Østjylland og særlig på Århusegnen benyttes Århus Tappenstreg ofte som afslutning på Les Lancier, hvor man efter 5. tur slutter med 3 klap på de 3 fermater og derefter danser galop ud i salen - i et meget hurtigt tempo.

Nodeforside fra 1874. Wilhelm Hansens Forlag.

Århus Tappenstreg har været trykt i utallige udgaver, og komponistangivelsen er altid C. C. Møller. Carl Christian

Møller (1823 - 1893) var, allerede fra ganske ung, bestemt for musikken, da faderen var musiker. Den unge Carl Christian startede i et militært musikkorps, og da H. C. Lumbye oprettede sit eget orkester, blev han medlem der. Da Folketeateret åbnede i 1857, blev han antaget som teaterets musikdirigent. Senere blev han knyttet til harmoniorkesteret i Tivoli, hvor han var dirigent til sin død i 1893.

C. C. Møller var umådelig produktiv som komponist, og det menes, at han har komponeret omkring 300 musikstykker. De fleste er dansemelodier i tidens stil; men også teatermusik har han komponeret, bl. a. musikken til August Bournonvilles ballet "Fra Sibirien til Moskov", ligeledes har han komponeret 3 symfonier for harmoniorkester.¹

Mange af hans dansekompositioner er fuldt på højde med, hvad Lumbye lavede; men på trods af det kom han altid til at stå i skyggen af Lumbye.

C. C. Møller 1823- 1893.

Et af de få musikstykker af C. C. Møller, der i dag er kendt, er Aarhus Tappenstreg, og paradoksalt nok har han ikke komponeret dette stykke, men kun lavet coda-delen og i øvrigt lagt navn til.

Melodien er oprindeligt 2 selvstændige marchmelodier, der allerede var kendt i Danmark fra 1827, da J. L. Heiberg oversatte det franske syngespil "Syv Militaire Piger". I dette syngestykke forekommer begge marchmelodier² selvstændigt. Første del af Århus Tappenstreg er hos Heiberg, i de gamle teaternoder, noteret som "Den gamle preussiske Tappenstreg". - Sidste del af Århus Tappenstreg er slutningssangen i syngestykket, og dette stykke musik er intet mindre end Beethovens "Alexander Marsch".

Jeg fandt det morsomt, at sidste halvdel af vor gamle Århusmelodi faktisk var komponeret af selveste Beethoven, så jeg prøvede at undersøge nærmere, hvornår "Alexander Marsch" var komponeret.³

Men ak !!, da viste det sig, at Beethoven (1770 - 1827) slet ikke havde komponeret "Alexander Marsch"; men at man i slutningen af 1820'erne, efter Beethovens død, var kommet til at tilskrive ham den. Melodien forekommer oprindeligt i balletten "Der blöde Ritter oder die Macht der Frauen", opført i Wien i 1812, og melodien er formentlig af en, i datiden, kendt violinist ved navn Louis Persuis (1769-1839).

Da man i 1814 skulle rydde op efter alle Napoleons krige, afholdt man i Wien en kongres med deltagelse af næsten alle statsoverhoveder fra Europa. Ved denne kongres genfindes melodien i en bearbejdet form af F. Starke, og melodien hed da "Alexanders Favoritenmarsch" - opkaldt efter det russiske statsoverhoved, Alexander d. I (1777 - 1825), der var en central figur under hele kongressen.

Wienerkongressen varede i 8 måneder, og man opnåede næsten ingen politiske resultater; men hver aften var der selskabelighed, med dans i de forskellige palæer, - hvor det ene fyrstehus efter det andet skulle prøve på at overgå hinanden i pragtudfoldelse. En ny dans blev lanceret på kongressen, og det var Wienervalsen.

Forklaringen på, hvorfor musikken til Århus Tappenstreg ender med at være en komposition af C. C. Møller, gives der her et bud på af musikforsker, Knud Lindhard:⁴

”Sagen er sikkert den: C. C. Møller var teaterdirektør ved et teaterselskab, der opførte ”Syv militære Piger” på Aarhus Teater. Stykket gjorde umådelig lykke, og ved fremkaldelserne ved tæppets fald har han måske, som den fikse musiker han var, spillet begge melodier i samling til folk at gå hjem på, og da de passer så godt sammen, har han senere skrevet dem op, sat nogle takter coda til og så som en opmærksomhed til publi-

kum kaldt det hele for Aarhus Tappenstreg.”

Uanset hvem, der end måtte være komponister til melodien, blev den umådelig

populær, og i 1875 skrev den københavnske ”skillingsvisekonge”, Julius Strandberg, en skillingsviser til melodien, hvori der indgår dansescener.⁵

Alexander d. I
(1777 - 1825).

Århus Tappenstreg

(Skillingsvisen)

(C. C. Møller)

Jeg var i År - hus by i fjor, der er det, at min
 Jen - sen bor; vi ved jo nok, at der går ry af dem i År - hus
 by. men Jen - sens li - ge fin - des ej, hver gang han blot kom
 på min vej, og hver gang han be trag - ted mig, så slog mit hjer - te
 tap - pen-streg, ja År - hus Tap - pen streg. Ja År - hus Tap - pen
 streg. Trom, trom, trommelom..... OSV.
 OSV.

Aarhus Tappenstreg
eller

hvorledes Jette Hansen kom i Skoven,
hvor hun
traf sin Aarhus Kjæreste, og dansede
med ham,
saa de bleve gifte kort efter.

**Til Melodi af den bekjendte og nu
saa yndede Polka,
som ethvert fornuftigt Menneske kan
baade paa
sine Fingre og sine Ben.**

*Jeg var i Århus by i fjor,
der er det, at min Jensen bor;
vi ved jo nok, at der går ry
af dem i Århus by.
Men Jensens lige findes ej,
hver gang han blot kom på min vej,
og hver gang han betragted' mig,
så slog mit hjerte tappenstreg.
:1: Ja, Århus Tappenstreg. :1:
Trom, trom, trommelom osv.*

*Jeg kom i skoven ud i år.
Der danses med udslaget hår,
og hornmusikken klang så skjønt.
Ja, det var rigt' nok kjønt.
Til sidst på måneklare vej,
jeg ser min Jensen - er det dig?
O, søde Jensen, kom til mig,
mit hjerte det slår tappenstreg.
:1: Ja, Århus Tappenstreg. :1:
Trom, trom, trommelom osv.*

*For min skyld var han kommet her,
han søgte mig, min hjertenskjær;
vi dansed' under grønne træ'r
og favnedes så nær.
Og da så foden mægted ej
at træde mer i dansens leg,
vi ville hvile os, men nej,
mit hjerte det slog tappenstreg.
:1: Ja, Århus Tappenstreg. :1:
Trom, trom, trommelom osv.*

*Og ham, der spillede for, han så
på os og smilede - hå hå -
Ja, nu skal i en polka få,
så fødderne kan gå.
O, Jensen, hør, jeg hviler ej,*

*de spiller Århus Tappenstreg,
og straks tog fødderne på vej,
og hjerterne slog tappenstreg.
:1: Ja, Århus Tappenstreg. :1:
Trom, trom, trommelom osv.*

*Den aftenstund jeg glemmer ej.
Nu er jeg gift med Jensen, jeg,
men stadigvæk jeg glæder mig
ved Århus Tappenstreg.
Og bli'r min Jensen tvær, hu hej,
og brummer han og ta'r på vej,
så bli'r han mild, så snart som jeg
blot nynner vores tappenstreg.
:1: Ja, Århus Tappenstreg. :1:
Trom, trom, trommelom osv.*

Aarhus Tappenstreg

eller

hvorledes Jette Hansen kom i Skoven, hvor hun
traf sin Aarhus Kjæreste, og dansede med ham,
saa de bleve gifte kort efter.

**Til Melodi af den bekjendte og nu saa yndede Polka,
som ethvert fornuftigt Menneske kan baade paa
sine Fingre og sine Ben.**

Og: **Fuglen sit Øje lukker.**

Kjøbenhavn.

**Jul. Strandbergs Forlag og Tryk.
Faaß i Boghandelen, Holmensgade 18.**

Forsiden af skillingsvisen fra Julius Strandberg.⁶

Nu vil jeg slutte for denne gang - med håbet om, at når I kommer til landsstævnet i Århus vil være ligeså ivrige til at danse, som visefigurerne, Jette Hansen og Jensen.

I øvrigt var det jo en lang historie for at fortælle, at Århus egentlig ikke havde ret meget at gøre med "byens egen nationalmelodi" - udover navnet og den smukke tradition at afslutte Les Lancier med galop ud i salen - til melodien.

I de næste 2 numre af Hjemstavnsliv er det lykkedes at få Ole Skov, Brøndby, til at skrive om menuettens historie, så holder jeg pause og glæder mig til at læse, hvad han har fundet ud af.

Kildehenvisninger

1. "Dansk biografisk Haandleksikon" af Svend Dahl og P. Engelstoft. Gyldendal 1923
2. "Favorit Arier" af Vaudevillen "Syv militaire Piger". C. C. Loses forlag
3. "Das Werk Beethovens" af G. Kinsky og H. Halm. München 1955
4. "Klingende Spil" af Knud Lindhard Levin & Munksgaard. København 1932
5. "Livet i Århus - I gamle viser" af Bernhard Jensen. Universitetsforlaget i Århus 1975
6. Findes på Dansk Folkemindesamling i København

Aarhus Tappenstreg

eller

hvorledes Jette Hansen kom i Skoven, hvor hun traf sin Aarhus Kjæreste, og dansede med ham, saa de bleve gifte kort efter.

Til Melodi af den bekjendte og nu saa yndede Polka, som ethvert fornuftigt Menneske kan baade paa sine Fingre og sine Ben.

Og: Fuglen sit Dje lukker.

Kjøbenhavn.

Jul. Strandbergs Forlag og Tryk.
Saaes i Boghandelen, Holmensgade 18.